

Úvod	11
------------	----

ČÁST I

SPOLEČENSKÉ POSTAVENÍ A ŽIVOTNÍ SITUACE OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

1 Pomáhající profese	14
1.1 Specifika pomáhajících profesí	14
1.2 Specifické činnosti pomáhajících profesí	16
1.2.1 Poradenství jako specifická činnost pomáhajících profesí	17
1.2.2 Profese, nebo služba?	19
1.2.3 Příprava odborníků pro práci v pomáhajících profesích	23
2 Charakteristika zdravotního postižení	31
2.1 Terminologie a klasifikace zdravotního postižení	32
2.1.1 Terminologie zdravotního postižení	32
2.1.2 Klasifikace zdravotního postižení	34
2.2 Počty občanů se zdravotním postižením	35
2.2.1 Dosavadní příklady stanovení počtu zdravotně postižených	36
2.2.2 Počet občanů se zdravotním postižením v šetření Českého statistického úřadu	37
3 Společenské aspekty postavení občanů se zdravotním postižením	43
3.1 Historická východiska postavení zdravotně postižených ve společnosti	43
3.2 Diskriminace lidí se zdravotním postižením	45
3.2.1 Předsudky a mýty	47
3.2.2 Jazykové stereotypy a zdravotní postižení	49
3.3 Současné postavení zdravotně postižených ve společnosti	50
3.3.1 Postavení zdravotně postižených v jednotlivých etapách vývoje České republiky po roce 1989	51
4 Příklady postavení občanů se zdravotním postižením v jednotlivých oblastech	59
4.1 Občané se zdravotním postižením a český právní systém	59
4.1.1 Ústavní právo	62

4.1.2 Zdravotně postižení v právních normách	63
5 Vybrané oblasti, ve kterých je postavení občanů se zdravotním postižením nerovné	70
5.1 Zaměstnanost	70
5.1.1 Zaměstnanost a právní řád	73
5.2 Vzdělávání	77
5.2.1 Současná právní a faktická úprava vzdělávání osob se zdravotním postižením na základních a středních školách	79
5.2.2 Vysoké školy a studenti se zdravotním postižením	86
5.3 Přístupnost informací	88
6 Rodina se zdravotně postiženým členem	93
6.1 Základní charakteristika pečujících rodin	93
6.1.1 Počet rodin pečujících o člena rodiny se zdravotním postižením	94
6.1.2 Rodina se zdravotně postiženým členem je neopakovatelnou sociální jednotkou	95
6.1.3 Nízká úroveň veřejné podpory pečujícím rodinám	98
6.1.4 Významný podíl jednopříjmových pečujících rodin	99
6.1.5 Domácí péče o člena rodiny je časově výrazně náročná	100
6.1.6 Kvalita bydlení jako faktor omezující péči v rodinách	102
6.1.7 Obecné poznatky rodinné sociologie nelze použít beze zbytku	103
6.1.8 Péče je v rodinách genderově výrazně nevyvážená	106

ČÁST II

DRUHY ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ

7 Lidé s mentálním postižením a jinou duševní poruchou	112
7.1 Osoby s mentálním postižením	113
7.1.1 Terminologie, klasifikace a charakteristika mentálního postižení	113
7.1.2 Etiologie mentálního postižení	117
7.1.3 Zvláštnosti osob s mentálním postižením	122
7.1.4 Komunikace osob s mentálním postižením	129
7.1.5 Intervence u osob s mentálním postižením	136
7.2 Osoby s jinou duševní poruchou	156
7.2.1 Neurotické poruchy	157
7.2.2 Schizofrenie	160
7.2.3 Afektivní poruchy	161
7.2.4 Organicky podmíněné duševní poruchy	163
7.2.5 Poruchy osobnosti a chování u dospělých osob	164
7.2.6 Poruchy psychického vývoje a poruchy chování a emocí v dětství a v dospívání	166

Příloha I	171
Organizace – Speciálněpedagogická centra (SPC) – poskytující pomoc osobám s mentálním a kombinovaným postižením a s poruchou autistického spektra	171
1. <i>Kombinované vady</i>	171
2. <i>Mentální postižení</i>	173
3. <i>Osoby s poruchou autistického spektra</i>	176
Příloha II	177
Organizace rodičů a přátel osob s mentálním postižením či s autismem	177
Příloha III	179
8 Lidé s tělesným postižením	180
8.1 Terminologie, klasifikace a charakteristika osoby s tělesným postižením ..	182
8.1.1 <i>Zdraví, tělesné postižení a handicap</i>	183
8.1.2 <i>Definice a vymezení tělesného postižení</i>	186
8.1.3 <i>Vrozené versus získané tělesné postižení</i>	187
8.2 Etiologie a typologie tělesného postižení	190
8.2.1 <i>Příklady a charakteristika chronických onemocnění</i>	190
8.2.2 <i>Příklady a charakteristika tělesných postižení</i>	197
8.3 Specifické projevy osob s tělesným postižením	213
8.3.1 <i>Tělesné postižení a předsudky</i>	213
8.3.2 <i>Psychosociální aspekty života osob s tělesným postižením</i>	215
8.4 Intervence u osob s tělesným postižením	219
8.4.1 <i>Ucelená rehabilitace a habilitace v podpoře osob s tělesným postižením</i> ...	220
8.4.2 <i>Hlavní gesce odborné péče a podpory osob s tělesným postižením</i>	225
8.5 Komunikace s osobami s tělesným postižením a přístupy pomáhajících k nim	245
8.5.1 <i>Základy optimálního přístupu pomáhajících k osobám s tělesným postižením a příklady z praxe</i>	249
8.5.2 <i>Situace rodin pečujících o dítě či dospělého s tělesným postižením</i>	257
8.6 Kompenzační pomůcky pro osoby s tělesným postižením	259
Příloha	265
9 Lidé se zrakovým postižením a pomáhající profese	269
9.1 Terminologie, klasifikace a charakteristika zrakového postižení	270
9.1.1 <i>Základní pojmy</i>	270
9.1.2 <i>Klasifikace zrakového postižení</i>	275
9.1.3 <i>Charakteristika zrakového postižení</i>	278
9.2 Etiologie zrakového postižení	279
9.2.1 <i>Příčiny oslabení nebo ztráty zraku</i>	279
9.3 Specifické projevy osob se zrakovým postižením	283
9.3.1 <i>Jinakost, stejnost a dvě normality</i>	283
9.3.2 <i>Funkční dopady zrakového postižení a možnosti jejich kompenzace</i>	285

9.4	Intervence u osob se zrakovým postižením	301
9.4.1	Intervence z hlediska resortního členění	301
9.4.2	Intervence z hlediska věkové struktury	311
9.5	Komunikace s lidmi se zrakovým postižením	313
9.5.1	Dovednosti sociálního kontaktu v profesním kontextu	314
9.5.2	Průvodcovské techniky a bezpečnost	321
9.5.3	Jak popisovat neviděné	326
9.6	Kompenzační pomůcky při zrakovém postižení	332
9.6.1	Kompenzační prostředky	332
9.6.2	Kompenzační pomůcky	333
	Příloha	339
	1. Poradenská pracoviště (adresy, kontakty)	339
	2. Organizace osob se zrakovým postižením	345
	3. Důležité webové stránky	346
10	Osoby se sluchovým postižením jako cílová skupina	347
10.1	Sluch a jeho význam v životě člověka	353
10.1.1	Vývoj sluchu	354
10.2	Etiologie vad sluchu	361
10.3	Psychosociální dimenze sluchových postižení	366
10.3.1	Požadavky na úpravu podmínek v prostředí	373
10.4	Specifické přístupy a možnosti intervence zaměřené na osoby s vadami sluchu	376
10.4.1	Raná péče	376
10.4.2	Osoby se sluchovými vadami a tlumočnické služby	380
10.4.3	Specifické komunikační strategie osob se sluchovými vadami	381
10.5	Kompenzační pomůcky a jejich využití	393
10.5.1	Individuální sluchadlo	394
10.6	Přístupy k nositelům vad sluchu z hlediska pomáhajících profesí	396
10.6.1	Zásady komunikace s neslyšícími	403
	Příloha	406
11	Osoby s narušením komunikační schopnosti	409
11.1	Narušení komunikační schopnosti	412
11.1.1	Základní pojmy	412
11.1.2	Jazykové roviny	416
11.1.3	Deset okruhů narušení komunikační schopnosti	422
11.2	Vybraná narušení komunikační schopnosti	423
11.2.1	Narušený vývoj řeči	423
11.2.2	Získaná orgánová nemluvnost	432
11.2.3	Získaná psychogenní nemluvnost	437
11.2.4	Narušení zvuku řeči	440
11.2.5	Narušení plynulosti řeči	445

11.2.6	Narušení článkování řeči	452
11.2.7	Poruchy hlasu	460
11.3	Logopedická intervence u osob s narušením komunikační schopnosti	464
11.3.1	Metody logopedické intervence	465
11.3.2	Organizace logopedické intervence v České republice	466
11.3.3	Logopedické pomůcky	471
11.4	Lidská komunikace – vybrané otázky	473
11.4.1	Neverbální a verbální komunikace	474
11.4.2	Komunikace s klientem, prvky Rogersova přístupu	474
11.4.3	Zdravá komunikace a komunikace ve stresu	476
11.5	Specifika komunikace s klienty s narušením komunikační schopnosti	479
11.5.1	Specifika komunikace s osobou s dysartrií	479
11.5.2	Specifika komunikace s osobou s afázií	480
11.5.3	Komunikace s osobou s koktavostí	480
11.5.4	Komunikace s osobou s breptavostí	482
11.5.5	Komunikace s osobou s elektivním mutismem	483
11.5.6	Komunikace s dítětem s vývojovou dysfázií	484
Příloha	.....	491
1.	Speciálněpedagogická centra logopedická	491
2.	Mateřské školy logopedické, základní školy logopedické, základní školy pro žáky se specifickými poruchami učení	493
3.	Zdravotnická zařízení poskytující pomoc, služby a podporu osobám s narušením komunikační schopnosti	495
4.	Občanská sdružení občanů, rodičů a přátel osob s narušením komunikační schopnosti	495
5.	Ostatní odkazy a kontakty	496
Summary	.....	498
Rejstřík	.....	500
O autorech	.....	510